

До Научното жури, назначено със Заповед на Ректора на СУ
по обявения конкурс за доцент по специалността
3.6.Право (международно частно право)
в ДВ бр. 20 от 17 март 2015 г.

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-юн Цветана Каменова
Директор на Института за държавата и правото при БАН

Уважаеми членове на Научното жури,

В конкурса за доцент по международно частно право, обявен в посочения по-горе ДВ за нуждите на ЮФ на СУ „Климент Охридски“ документи за участие е подал един кандидат. Това е гл. ас. д-р Боряна Богданова Мусева.

1. Общо представяне на получените материали и на кандидата

Представеният от гл. ас. д-р Мусева комплект от материали на хартиен носител за участие в конкурса е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на СУ.

Кандидатът д-р Мусева е приложила за участие в конкурса общо 14 труда: 13 статии и студии и една монография. Приемам за рецензиране всички представени съчинения с изключение на статията на немски език **Das neue internationale Zivilverfahrensrecht Bulgariens in Zivil- und Handelssachen – Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts (IPRax), 2007, №3, Deutschland, p. 256-261.**

2. Кратки биографични данни за кандидата.

Д-р Б. Мусева е завършила Немската езикова гимназия в гр. София през 1994 г. и Юридическия факултет на СУ през 2000 г., професионално направление „Правораздаване“. В Софийския университет, Юридически факултет работи като асистент, старши асистент и главен асистент по международно частно право от 2005 г. до сега.

Д-р Мусева е защитила дисертационен труд на тема „Определяне на приложимото право при непозволеното увреждане“ и е придобила Образователната и научна степен „доктор“ на 10.12.2007 г. в Софийския университет. Наред с преподавателската си работа д-р Мусева практикува като адвокат в Софийската адвокатска колегия. Специализирала е в Макс Планк института по чуждестранно и международно частно право в Хамбург, Германия. Владее немски и английски езици, ползва френски език.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

а) Оценка на научната и научно-приложната дейност на д-р Мусева

Списъкът с публикации, предоставени за участие в конкурса, включва една монография, четири студии, седем статии и две участия в публикувани коментари.

Монографията в обем от 243 страници е посветена на изключително актуален проблем, а именно на „Цесията в международното частно право“ (София, Сиби, 2014 г.) Авторът констатира, че цесията е изключително важен институт на съвременната икономика. Основаващите се върху цесията процеси много често преминават държавните граници и придобиват международен елемент. В тези случаи възниква необходимост, от една страна, да се определи международно компетентният съд или арбитраж, към който следва да бъдат отнасяни споровете между засегнатите от цесията субекти, а от друга, да се установи приложимото материално право към техните отношения. Тези международно частно правни аспекти са предмет на изследването. Монографията показва, според автора, приноса на международното частно право към многообразния и нетърпящ национални граници институт на цесията. В справката за приносите на научните публикации, представени за участие в конкурса се подчертава, че приносният характер на монографията произтича от напълно новата позитивно-правна регламентация, съдържаща се в източници на правото на ЕС, пряко приложими в Република България: Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (по-нататък: Брюксел I), в Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела Брюксел Ia, Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно приложимото право към договорни задължения (по-нататък: Рим I). В монографията се изследва връзката и взаимодействието между правилата за определяне на международна компетентност и приложимото право, съдържащи се в посочените източници на правото на ЕС, както и в българския Кодекс на международното частно право и в комплекса от международни и

вътрешни източници, посветени на арбитража (Европейската конвенция за външнотърговския арбитраж, Нюйоркската конвенция за признаване и изпълнение на чуждестранни арбитражни решения, Закона за международния търговски арбитраж и ГПК). Напълно приемам тази констатация на д-р Мусева.

Рецензираната монография в структурно отношение съдържа увод, три глави и заключение. В увода се подчертава, че цесията е класически институт на частното право, който преживява апогей през последните десетилетия. Търсенето на икономическа стойност, извлечена от вземания, се оказва процес, който не може да остане заключен в рамките на отделните държави. Международният елемент на цесията е неин обичаен спътник (с. 8). В увода е поставена и целта на изследването, а именно: да бъде изследвана цесията и договорната суброгация през призмата на международното частно право. Глава първа на труда е посветена на квалификацията на понятието цесия – застъпена е тезата за задължително използване на автономна квалификация, направени са предложения де леге ференда във връзка с отделните елементи, съставляващи цесията, обсъден е хибридният характер на прехвърлянето на вземане с международен елемент. Глава втора е посветена на международната компетентност, като са разгледани последователно международно компетентен съд и международно компетентен арбитраж. В глава трета „приложимо право“ д-р Мусева се спира първо на уредбата в Римската конвенция, а след това и на уредбата според чл. 14 от Регламента Рим I в един параграф. А във втория параграф е изследвано приложимото право към различните отношения (между цедент и цесионер, спрямо длъжника, спрямо третите лица. Интерес представлява и раздела, посветен на общите въпроси на международното частно право на цесията – с. 223-с.230). Напълно споделям изложеното в справка на кандидата относно приносните моменти в разглежданата монография. Бих искала да отбележа богатият научен апарат, използван в труда, както и позоваването на редица съдебни решения на СЕС.

Друго съчинение, представено за рецензиране е статията „Реформа на международната компетентност и екзекватурата по граждански и търговски дела в държавите членки на ЕС“ (Нов Регламент Брюксел Ia), сп. Търговско право, 2014, № 4, стр. 5-25. Тази статия е първото българско изследване, посветено на новата позитивно-правна уредба. В нея се изясняват промените, които се съпоставят с предходната правна уредба, с предложенията на Комисията и на Парламента при приемането на окончателния текст на Регламент Брюксел Ia, както и с релевантната съдебна практика на Съда на ЕС. Изяснено е универсалното действие на Регламента Брюксел Ia и свързаното с него ограничаване на действието на

националните норми на международното частно право; направен е анализ на новите правила за паралелни процеси; а също и анализ на новите правила за екзекватура, при които не се изисква декларация за изпълняемост, вкл. от гледна точка на българското процесуално право, застъпена е тезата, че може да не е необходимо издаването на изпълнителен лист.

В студията **„Международният договор в материята на международната компетентност, признаването и изпълнението на чуждестранни решения по граждански и търговски дела“**, публикувана в сборника **„Международният договор – източник на международното частно право“**, (Сиела, 2013 г.) е застъпена тезата, че динамиката на развитието на европейските интеграционни процеси в рамките на ЕС и ЕАСТ по повод международното частно процесуално право в областта на гражданските и търговски дела влияе пряко върху развитието на източниците. Представени са двете конвенции от Лугано, вкл. от гледна точка на обхват и правна уредба на международната компетентност, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски въпроси; съпоставени са Луганските конвенции с Брюкселската конвенция, съответно с Регламент Брюксел Ia.

В статията **„Заинтересовано лице при признаване и допускане до изпълнение на чуждестранно съдебно решение“**, (сп. Съвременно право, 2011, №5), е застъпена позицията, че при изясняване на понятието **„заинтересована страна“** трябва да бъде следван т.нар. **„функционален подход“**.

Студията **„Координация на паралелни производства пред съдилищата на държави членки на Европейския съюз“**, (сп. Юридически свят, 2010, №1, стр. 56-95), анализира условията, при които отводът за висящ процес и за наличие на свързани иски следва да бъде съобразяван от българските правораздавателни органи, както и какви са последиците от съобразяването или несъобразяването им. По този начин се изработва схема от проверки, която би могла да се използва при конкуренция между процеси, водени в различни държави членки на ЕС. Във връзка с тази студия бих могла да отбележа сравнително-правното изследване на отвода за висящ процес и за свързани иски в различни държави членки на ЕС; систематично и детайлно анализиране на предпоставките за упражняване на отвода за висящ процес и свързани иски; анализът на последиците от установяване наличието на висящ процес и свързани иски.

В статията „Определяне на приложимото право към индивидуалния трудов договор според правото на Европейския съюз“, (в сб. „Актуални проблеми на трудовото и осигурителното право“, том III, 2009 г., стр. 38-51) се обосновава необходимостта от автономно квалифициране на понятието „индивидуален трудов договор“ и обособяване на критерии, които следва да бъдат използвани; извършен е анализ на специалната защита, с която се ползват работниците и служителите при избор на приложимото право

В статията „Проблеми при връчването на съдебни и извънсъдебни документи по граждански и търговски дела според Регламент 1348/2000, Регламент 1393/2007 и българския гражданско процесуален кодекс“, (сб. „Международното частно право и някои правила от част седма на ГПК в светлината на общностното право“, 2008г.) правят добро впечатление предложенията, актуални към момента на написването ѝ, за изменения в законодателството ни.

По повод на посочената статия на немски език бих отбелязала, че тя има предимно информативен характер (Das neue internationale Zivilverfahrensrecht Bulgariens in Zivil- und Handelssachen – Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts (IPRax), 2007, №3, Deutschland, p. 256-261). Що се касае до публикациите

„Връзка и взаимодействие между българското и европейското международно частно право“, сп. Юридически свят, 2007, №2, стр. 11-26, статия;

„Прихващането в международното частно право“, сп. Съвременно право, 2006, №1, стр. 36-48, статия;

„Из лабиринта на международната компетентност по граждански и търговски дела“, сп. Юридически свят, 2006, бр. 2, стр. 41-91, студия;

Бих отбелязала, че към момента на написването им те анализират актуални проблеми на международното частно право.

Изключително полезни са написаните части от коментарите – колективни трудове, в които участва д-р Мусева, а именно „Специална международна компетентност – чл. 5 и чл. 6“, в коментар: „Регламентът „Брюксел I“ и „Международна компетентност при брачни иски - чл. 3–7от Регламент Брюксел IIА“, в коментара „Регламентът Брюксел IIА

В тази връзка ми се струва уместно да споделя изключително високата си оценка за съставителството и въведението на седемте издания на сборника „Международно частно право“ на изд. Сиби, извършено от гл. ас. Б. Мусева.

Приносите в посочените по-горе публикации са несъмнено лично дело на автора. Те могат да бъдат определени като значими приноси в българската наука за международното частно право. Гл.ас. д-р Б. Мусева се ползва определено с признание за нейната

последователна публикационна дейност сред специалистите по международно частно право в нашата страна.

Смятам, че в представените за рецензиране трудове има достатъчно научно-приложни и приложни приноси.

б) В продължение на десет години гл. ас. Б. Мусева води семинарна занятия по международно частно право със студентите от ЮФ на СУ. Доколкото ми е известно, има отлични отзиви за нейната работа като преподавател.

Като имам предвид изложеното подкрепям заемането на академичната длъжност „доцент“ по международно частно право в катедрата по международно правни науки на ЮФ на СУ. След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях приноси намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на ЮФ на СУ за избор на Гл. ас. д-р Боряна Мусева на академичната длъжност „доцент“ в ЮФ на СУ по професионално направление 3.6. Право.

Изготвил становището

проф. д-р Цветана Каменова

София, 2 юли 2015 г.